

Соціальна філософія Н. Макіавеллі”

План

1. Діяльність Н. Макіавеллі.
2. Складна і суперечлива природа людини на погляд Н. Макіавеллі.
3. Історична і соціальна обмеженість поглядів Н. Макіавеллі.

1. Діяльність Н. Макіавеллі

Новий погляд на людину зумовлював пошуки обґрунтувань сутності суспільства і держави. Визнання людини як індивідуальності так чи інакше диктувало межі цих пошуків. Одним із перших серед них була концепція, запропонована італійським суспільним діячем, мислителем, істориком і воєнним теоретиком Ніколо Макіавеллі (1469 –1527 рр.). він мав певний досвід суспільно-політичної діяльності: близько чотирнадцяти років обіймав посаду секретаря Ради десяти Італійської республіки виконував важливі дипломатичні доручення. Після перевороту, що перевернув владу Медичі, Н. Макіавеллі запідозрили у зраді й змові: він був звільнений з усіх посад, і останню частину свого життя прожив у своєму маєтку поблизу Флоренції. Там Н. Макіавеллі написав більшість своїх творів, головним з яких є загальновідома праця “Государ”.

2. Складна і суперечлива природа людини на погляд Н. Макіавеллі

Дослідники (наприклад див.: Алексеев А.С. Макиавелли как политический мыслитель. – М., 1880;

Топор – Рабчинский В.В. Макиавелли и эпоха Возрождения. Введение в изучение. – М.; Варшава, 1908;

Виллари П.Н. Макиавелли и его время. – Т.1. –М., 1914;

Бурлацкий Ф.М. Загадка и урок Николо Макиавелли, - М., 1977) зазначають незаперечну популярність праць Ніколо Макіавеллі серед державних діячів більш пізнього періоду.

Його роботи вивчав У. Черчілль, їх поважав О. Бісмарк, з ними був обізнаний А. Гітлер.

Є підстави стверджувати, що ними користувався Й. Сталін. Природа людини складна й суперечлива, вважав Ніколо Макіавеллі. В її основі лежить природний егоїзм, що зумовлюється матеріальним інтересам. Егоїзм підштовхує людину до гріховності. Щоб цього не сталося, її треба виховувати. Найбільш ефективний механізм виховання – держава, а не церква, як вважали теологічні філософи.

Служіння державі, зміцнення її позицій – мета і сенс буття людини. У цьому ж Ніколо Макіавеллі вбачав запоруку реалізації людського щастя.

Матеріальний інтерес – головний інтерес суспільного буття людини. Людина, писав флорентійський філософ, скоріше забуде смерть батька, ніж вилучення майна. Ці слова

стали крилатими, поширеними в усьому світі, а в філософії Ніколо Макіавеллі – спірними. За Ніколо Макіавеллі, матеріальний інтерес (ширше – приватна власність) є рушійною силою суспільного розвитку. Проте матеріальні інтереси різних людей зіштовхуються. Саме тому їй потрібна держава як механізм реалізації інтересів і майнових суперечок людей. Водночас держава має виконувати політичні функції. Ніколо Макіавеллі відкидає релігійне навчання про державу, обґрунтовує розуміння державної влади як юридичної організації, що базує свою діяльність на певних законах.

Відбиваючи інтереси буржуазії, що починає активніше заявляти про себе в усіх галузях діяльності суспільства, Ніколо Макіавеллі паплюжить дворянство, показуючи його як “виродків”, “заклятих ворогів всякої державності”. Разом з тим він зневажливо ставиться до простих людей, вважає, що для держави немає нічого страшнішого за народний бунт. Оскільки добробут держави пов’язаний з вищим законом політики, для його реалізації придатні всі засоби, в тому числі й аморальні – підкуп, вбивство, пограбування, зрадництво. Самодержавець, що став на шлях формування держави, має уособлювати якості лева і лисиці й провадити політику “батога й пряника”. Пізніше всі ці поради отримали назву “макіавеллізму” й безумовно використовувалися тими державними діячами, які насаджували диктаторські, тоталітарні режими.

3. Історична і соціальна обмеженість поглядів Н. Макіавеллі

Історична і соціальна обмеженість поглядів Н. Макіавеллі очевидна, але справа в іншому. Саме Ніколо Макіавеллі одним із перших, взяв на себе відповідальність за спростування теологічної моделі держави (й суспільства взагалі) і одночасну побудову її світської моделі, що ґрунтується на матеріальному інтересі людини. Це був крок вперед у галузі суспільної думки. Його можна назвати першою революцією в суспільствознавстві, яка започаткувала вчення про суспільство в контексті його власного розвитку, а не лише як прояв “єдиного” і “божественного”. Звичайно релігійні твердження не канули в небуття. Вони й надалі вживали на зміст нових філософських моделей суспільства, хоч і не завжди цей вплив безпосередньо простежити.

Ідею земного походження держави і суспільства підхопив і розвив французький соціолог і юрист Ж. Боден (1530-1596). Як і Ніколо Макіавеллі, він тривалий час працював у державних установах, був депутатом від третього стану на Генеральських штатах в Блуа і на власному досвіді пересвідчився в суперечності політичних стосунків між людьми, в складності їх вираження і регуляції. Перу Ж. Бодена належать декілька праць, головними з яких є “Метод легкого вивчення історії” (1566р.) і “Шість книг про республіку” (1576р.) Ж. Боден стверджував, що суспільство формується під впливом природного середовища і системою кровородинних зв’язків. Якщо в природі спостерігається коловорот, одні стани змінюються іншими, то в суспільстві – прогрес.